

בינה רוזנברג. קסטה מס. 1 צד-A (רק צד A מוקלט).

בינה נולדה בת רביעית למשפחה למודת אסונות. בינה היא בת לאימא אשר היתה אשתו השנייה של אביה. אשתו הראשונה של האב נפטרה מטיפוס. אימה של בינה אף היא נפטרה, לאחר שנכוונה כוויות קשות, כאשר בינה היתה תינוקת בת שנה. אביה נישא בשלישית, ומאשתו זו נולד לו בן נוסף (אלי מ הסוללים). היות ובינה היתה רק תינוקת היה ריב גדול איזה סבא ייקח אותה אליו, ולבסוף האב של אביה הוא שלקח אותה לכפר שם בילתה את רוב שנות ילדותה ונערותה עד גיל 15. משפחה מאוד, מאוד חמה כשהסב "טיפוס לגנדרין" ושומר מסורת, אבל לא מתערב בעסקים של מישוהו אחר. כ"א מילדיו יכול לחיות לפי בחירתו. בנוסף לכך היה אדם מאוד מכובד וידוע בכפר. (הדבר בא לידי ביטוי במושב שלו בבית הכנסת שצבעו היה לבן, ופרט לו כל יתר המושבים היו בצבע חום).

בינה מעידה על עצמה שרק אחרי הרבה שנים "כשאדם מגיע לתודעה" היא יכולה להכיר בגודל ההשפעה ומידות הערכים שהיא הפנימה באותם שנים – דברים שהשפיעו על כל מהלך חייה. הכפר היה הן מבחינת נופו הגיאוגרפי והן האנושי דבר מאוד יפה. כאן גם מוזכר הקושי שלה להתיישב בעמק (בחוליות) וההתנגדות שלה למקום (היתה בדעת מיעוט), מכיוון שחיפשה את נוף ילדותה הכפרי שהיה הררי וירוק, ועם הרבה יערות, בניגוד לחשיפתו של העמק של העמק.

בינה גמרה את שנות לימודיה ובתי הספר ללימודי המשך לא היו בכפר, היא עברה להוריה ומאוד רצתה ללמוד מקצוע ודווקא לא עיוני. אחיה היותר למד באותו זמן רפואה בפראג, ולקח אותה אליו שם החלה ללמוד תפירה. באותה תקופה לא היה לה שום חינוך תנועתי. אביה היה מאוד קשור לארץ ישראל, אבל בינה לא קיבלה מזה דבר. בשנת 38 כשהגיעה לפראג והחלה לעבוד אצל חייט בביח"ר לקונפקציה החל העניין הזה עם היטלר לבעור. בתור שלב ראשון האזור שבו הם התגוררו נפל לידי ההונגרים (אותו אזור היה בעצם הונגרי במקורו, אבל ב 1918 הוא סופח ל צ'כוסלובקיה, ורק ב – 38 חזר לידי ההונגרים). אחיה שראה את הנולד אמר לה שאין לה מה לחזור הביתה או לכל מקום אחר באזור והציע לה לנסות לעזוב את הארץ.. בינה מספרת שבאותה תקופה היו הרבה אפשרויות לעשות זאת וכל מה שנדרש היה לעמוד בקריטריונים השונים עבור כל דרך אפשרית. בינה לא זוכרת בדיוק באיזה צורה נפלה ההחלטה, והיא נגשה למשרד עליית הנוער לבדוק אם יש באפשרותה להצטרף. כסף כבר לא היה לה, ולהוריה היא לא יכלה לעזור. אבל התמזל מזלה והיא התקבלה. (היא היתה על גבול ה – 17, ואלה שבוגרים מ – 17 שנים לא יכולים להיות בעלית נוער). לקבוצה של עליית הנוער שכללה הכשרה של 3 שבועות. הם היו כ 1000 חניכים. נערך מיון, ואלה שהיו חייבים לצאת ראשונים (בגלל הגיל) היא היתה בניהם. הפרידה מ צ'כוסלובקיה היתה מאוד קשה עבורה. בינה היתה חדורת רגשות שוביניסטים למולדתה (הדבר הוחדר בחינוך ובביה"ס), אבל אחיה מאוד דחף ליציאה מהארץ ולעליה, ובינה נסחפה.

לארץ היא הגיעה בחוסר כל כי עוד לפני יציאתה היא הפסיקה לעבוד , ולכן היא לא הרוויחה למחיתה, ועם ההורים אי אפשר היה ליצור קשר ולקבל מהם עזרה. וכאן מציינת בינה שעלית הנוער סידרה עבורה הכל: מעון לנערות (ויצ"ו – סטייל), כל הצידוד, ביגוד וכל דבר נוסף שהיא היתה צריכה . כשהגיעה וראו שאין לה חינוך תנועתי לא הכניסו אותה לקיבוץ, אלא שלחו אותה לחוות לימוד (משק פועלות), מקום שבו לקחו נערות מעלית הנוער ונתנו להן משהו מעין השכלה תיכונית ז"א חצי יום לימודים של כל המקצועות (בהנהלת רחל ינאית בירושלים). בינה מציינת שאת כל היסודות החשובים והערכים של אהבת הארץ היא קבלה מרחל שהייתה באישיותה דמות מאוד מחנכת , והקנתה להם דרך מעשים כ"כ הרבה דברים בשטח התודעה והאהבה של מדינת ישראל (היתה טועמת בהתלהבות חופן אדמה). הפגישה את הבנות עם מיטב הסופרים: עגנון, שיפמן, זעירה, אורלנד. כל הצגה שרק היתה הן היו חייבות ללכת. היו קונצרטים, תקליטים בשבתות, טיולים. הכל היה מאורגן מצוות המחנכים והמורים . אמנם לא כולם היו מרוצים , והיו שקיטרו , בעיקר הבנות מגרמניה שמאוד רצו להגיע לקיבוצים, והרגישו את עצמן באותה חוות לימוד כמו במנזר (מכיוון שלמדו שם רק בנות), אבל מצד שני היה להן חופש מוחלט והיו להן קשרים עם סטודנטים מאוניברסיטת ירושלים. החיים שם היו ממש "ארץ ישראלים", ובבינה הונחו יסודות "מאוד חשובים". (בינה שמרה על קשר עם רחל ינאית עד יום מותה). שם קיבלו גם חינוך תנועתי . היו בנות מכל התנועות, גם ממכבי הצעיר, והיה להם מדריך מצוין. בינה מעידה שאותן בנות גרמניות שהיו חניכות תנועה נלהבות פשוט "הדביקו" אותה, והיא הפכה ציונית להוטה "כמו שצריך", והמשונה שכל זה קרה רק בארץ ולא בצ'כוסלובקיה.

באותה חווה בינה שהתה כשנתיים ולקראת הסוף הן היו צריכות להתקשר עם אחד הקיבוצים, או להחליט מה לעשות. במעלה החמישה היו משפ. הוטר וכ – 15 בחורים מהגרעין הצ'כי שעלו באנייה בצורה בלתי לגאלית . (רפי רייס, אברי צור, ישראל יערי וגוטרה גוטפריינד). אותם בחורים החליטו לעשות "מצוד על הבנות" ושמעו על תלפיות, ובאו לשכנע אותן להצטרף לגרעין. "ברצון הצטרפנו". (לאה נוי – נויורט היתה יחד עם בינה, ובעצם מתחילת הדרך עוד בצ'כוסלובקיה , ועד עצם היום הזה. בתלפיות היו גם קפסי, ורותקו – אבל בתור ילדה). הן הצטרפו לגרעין שעבר בינתיים ממעלה החמישה לרמת דוד, ואז התחילו לחזר אחריהם מקבוצת חוליות (את המהלכים כיוונה אז התנועה). הגיעו אליהם יצחק שלח, יצחק פיימנטל וזאב שהם, והתחילו לעשות הכרה. לאחר מיכן נשלחה קבוצה מהגרעין (10 איש) לחצי שנה לחוליות לבדוק "ולתור את הארץ". כשהם חזרו ואמרו כי טוב הוחלט להצביע, וההצטרפות התקבלה ברוב קולות. המתנגדים היחידים היו בינה וזאב (ברגר). בינה מאוד התנגדה ללכת לעמק ורצתה ישוב הררי (כמו בצ'כוסלובקיה), מה גם שנוסף על הרצון הזה שהיה קיים בה עוד מילדותה , רחל ינאית החדירה בה בתלפיות את הנחיצות ביישוב ההר. לעמק – היא אמרה יהיו מספיק מיישבים, אולם לכבוש את ההר זה קשה, ומעטים יעשו זאת. בינה קיבלה עליה את ההצבעה , והם הצטרפו לחוליות.

בינתיים בינה נישאה לאריה (פישמן - ארבל, אבא של אמנון) שהיה בן לאותו גרעין. בהתחלה בינה עבדה בגירוש ציפורים (באותה תקופה היה קיים חוק שכל שדה שזרעת היה שייך לך). לכן זרעו בכל השדות מסביב, וזרעו פול. הציפורים מאוד אהבו פול, ולהקות שלמות היו מגיעות בכל בוקר מתיישבות על הפול שובעות וממשיכות הלאה, ובערב שוב חזרו. אז מה שהם עשו זה היה לצאת לשדה, לדפוק על מכסה של סירים ולצעוק ע"מ לגרש אותם, וזו היתה הראשונה של בינה. אח"כ היא עבדה עם יצחק שלח במדידת שדירת הזיתים ליד האבובים (בכניסה למשק). "זאת היתה חוויה". היו בנינו המון שיחות כ"כ נחמדות. בינה מעידה על עצמה שכבת כפר היו לה הרבה רגשי נחיתות, והיא מוצאת את עצמה משוחחת עם בן אדם כזה, ולא מרגישה הרבה פחות ממנו, "כי הוא נתן לי את ההרגשה הזו".

אמנון נולד, ובעלה אריה שהיה מדען הרגיש שהמקום צר על מידותיו, והם עזבו לעיר. בעיר היה לבינה רע, והיא הרגישה שהיא שייכת ויכולה לחיות רק בקיבוץ. היא עזבה את העיר, התגרשה מאריה, חזרה לקיבוץ, ואז הכירה ונישאה לשלמה (רוזנברג).

בינה נכנסה למערכת החינוך, ועבדה עם הנוער המתבגר (כל פעם נכנסו צעירים ויצאו בוגרים). בזה היא המשיכה עד גיל 40 + והרגישה שכבר לא מתאים שהיא תהיה מטפלת. "צריכים אנשים צעירים".

בינה עשתה הסבה לכלכלת בית, יומיים בשבוע במדרשת רופין, ואת התואר עשתה ב"יד נתן". לאחר מיכן לימדה 15 שנה כלכלת בית (עד ששלמה חלה). רחל שואלת אם בזמן שעבדה בחינוך יצאה לקורסים או השתלמויות? בינה אומרת שבאותה תקופה לא היו קיימים קורסים והשתלמויות. למעמים היה איזה יום עיון, אבל לאחר שנוכחה באחד יחד עם רות הם החליטו שכל העניין היה בלבול מוח רציני, ויותר לא נסעו. לעומת זאת מטפלת אז עשתה הרבה מאוד עם הכיתה. בית ילדים היה המרכז, ואת בינה ליוותה כל הזמן התחושה שמחובתה לדאוג לילדים לתעסוקה, ולכן יצאה מידי פעם להשתלמויות ולימודי יום במלאכה ואח"כ העבירה את זה בכיתה.

במשך תקופה של 5 שנים עבדה עם יצחק פימנטל (כיתת בולבול) והיה נהדר, עד שהוא יצא לשליחות (לסיום כמעין צידה לדרך הוא נתן באותה כיתה הסברה מינית). זוכרת את התקופה כחוויתית. כל הטיולים (בלי רכב צמוד) והתנאים הקשים, לא חושבת שכך זה צריך להיות היום, אבל הדברים האלה בהחלט תרמו והוסיפו. היו קשרים עם כיתות מקיבוצים אחרים שנשמרו לאורך שנים. משק ילדים לא היה קיים אז במקום נפרד כמו שהוא היום, ואת כל החיות הם גידלו ליד ביה"ס (פעם כמעט נשרפה הכיתה, כי הם חיממו בתוכה את האפרוחים). היו כבשים והדברים היו אחרת. התנאים היו קשים, הרבה ילדים בחדר, אבל הקושי לא הורגש (בינה חושבת שבגיל הזה לא מרגישים קושי). בינה הקפידה על ארוחות ערב כיתתיות (בחדר האוכל) במשך כל שנות עבודתה. סבלה מהלינה המשותפת ורואה כחיובי את המעבר ללינה משפחתית. בפינת הנעורים של אז בניגוד לדעה הרווחת שהחברה יותר עשתה יותר ההשגחה עליהם קשה כמו היום. אמנם

לא היתה השפעה סביבתית כ"כ שלילית וקשה כמו סמים, אלכוהול וסיגריות, אבל תמיד היו ילדים קשים וההתמודדות בעצם לא היתה שונה (הורים מטפלים באו להשכיב). המטפלת היתה שותפה בהכרעות בעיקר בכיתות ההמשך. מטפלת היתה כעין "מוסד".

בינה היתה שותפה בהקמת בית החינוך של כפר בלום מההתחלה. "הייתי שם בתור מטפלת". לא כ"כ בקבלת החלטות.

"בגיל 18 מסרתי אותם לקיבוץ" וזה לווה בהרגשה שמפעל אחד היא התחילה וסיימה. למרות המשברים הקשים והייאוש והתחושה של אוזלת יד, תמיכה מוסדית לא היתה אבל היו יחסים טובים מאוד עם הורי הנערים ועיקר הקושי היה עם הנערים עצמם וההתלבטויות המקצועיות. בינה היתה תמיד בתחושה שהאשם הוא בה. בכל בעיה תמיד חשבה שזה אומר שהיא כבר לא מתאימה או לא צריכה או לא מבינה, ושהילדים כבר יותר חכמים ממנה. כל מיני מחשבות מסוג זה. אולם כשסיימה את תפקידה היתה מאושרת שהחזיקה מעמד. רחל מציינת שהמחזור הזה קשור אל בינה עד היום, ובינה אומרת שלגבי המחזור היא לא יודעת. מה שהיא כן יודעת זה שהיא קשורה אליהם עד היום, ועד היום לא יכולה לכעוס עליהם או לשפוט שגיאות שלהם באובייקטיביות. "את יודעת, זה כמו אצל הילד שלך".

אז כאמור עברה לכלכלת בית ומאוד, מאוד נהנתה מהעבודה, אולם לאחר הפסקה שעשתה כבר לא יכלה לחזור. פתאום כל הגישה לנושא השתנתה. היה מפנה מהחשיבות שהעניקו לכך שבנות תלמדנה ותעסוקנה אח"כ במתן אותם שירותים, והיום הכל אחרת. היום הבנות בכלל לא רוצות לעבוד בענפי שירות. את היסודות של כלכלת בית הניחה בינה ביחד עם בילה. רחל שואלת מאין לה לבינה הרב גוניות במעשים ועיסוקים, התעסקויות. בינה משייכת תכונה זו לתקופת הילדות שבכפר. בכפר הכל מתנהל בתוך הבית. היתה לה סבתה חכמה שאמרה: "את מוכרחה ללמוד את הכל, שלא תצטרכי את זה, אבל שתדעי את זה". (בגיל צעיר ידעה לאפות לחם ולרקום). פעולות רבות התנהלו בתוך הכפרים, והיא גדלה עם זה. "זה לא כישרון מיוחד". לעומת זאת בינה מעידה על עצמה שהזניחה מאוד את השטח האינטלקטואלי: קריאה ומוזיקה. אלה שטחים שהגיעה אליהם בגיל מאוחר, "והשטח הזה אצלי די לוקה בחסר". מנסה להשלים היום בכל דרך אפשרית. "בית זה היסוד". בינה מלאת הערצה והערכה לשתי תקופות ילדותה בבית סבא, והתקופה עם רחל ינאית. "זה בעצם מה שיש לי". "הטבע שלי הוא בנוי בשביל להיות בקולקטיב". בינה אומרת שהיא לא אוהבת להיות לבד. אוהבת מאוד אנשים, (למרות שכיום די נוח לה להיות לבד). לא יכולה לחיות בעיר ולהסתפק במשק בית, למרות שכשהיא בקיבוץ משק בית מספק אותה, כי היא עושה את זה למען משהו ולא עבור מטרה מאוד מצומצמת. "צורת החיים הזאת נוצרה ממש בשבילי. אהבתי את הכישורים שלי לחלק עם אחרים. זה הכל". אולי מתוך כך שהייתה צריכה שיעריכו את המעשים שלה, מעין תכונה אנושית, "בעיקר כשיש לך מדען בבית שלא חשוב אם את נותנת לו לאכול קש. לא אכפת לו כלום". כך שחוג המשפחה לא מספק לדעתה, בהערכת אפילו

הדברים הפשוטים שאת יודעת לעשות. בינה חושבת שכל אחד בקיבוץ יכול למצות את תכונות האופי והכישורים שלו.

בינה מציינת שלקח לה הרבה זמן עד שהעזה לדבר באספה (בכלל לא אוהבת לדבר בפומבי).. מציינת שבתחילה היו אנשים מאוד דומיננטיים, שעשו הרבה רוח והרבה רעש, שדיכאו וכפו את דעתם, ולקח לבינה זמן להבין שלא צריך להסתכל עליהם מלמטה כלפי מעלה, ושצאל כ"א (גם אצל הוותיקים) יש מן הטוב והרע. מרגישה שתמיד יהיה קיים הבדל בגלל הוותק (למרות שההבדל יכול להיות בן שנה אחת בלבד). מין תחושה שלהם, היותר וותיקים, יש יותר מה להגיד, ולהם יש יותר זכות.

מציינת את התקופה שעבדה בבית ילדים עם חדווה (פלד) ואסתר (מנצ'ר), והרב פעמים הרגישה שהיא לא מסכימה עם כל מיני דברים, אבל לא העזה לומר דבר כי "מי אני, עוד לא היו לי ילדים, הם גננות, אני לא למדתי". לקח הרבה זמן עד שקבלה ביטחון והכתה שורש בתוך המסגרת הזו. מה שעזר היתה החברה הצ'כית המלוכדת, ולאט, לאט סיגלו לעצמם דברים מהאוסטרים וההולנדים, וגם הם למדו מהצ'כים הרבה דברים. לקח זמן עד שהרגישה שיש לה פה חלק, והיא יכולה גם לתת וגם לתבוע.

עד היום היא לעולם לא תיגש לדבר, אפילו דבר שהיא שולטת בו, ותאמר "כך זה צריך להיות, וזה לא יכול להיות אחרת". הזמן כ"כ מלמד. בהתחלה יש הרגשה שכל דבר שמרגיז את צריכה לבטא ולהגיד, ואח"כ רואים שלא כל דבר צריך להגיד.

בינה מציינת שלמרות שעברה משבר קשה מאוד ואכזבה גדולה מאנשים, היא שחכה את זה, כי הם עשו את זה לא נגדי, אלא למען. עד היום נורא אוהבת את הקיבוץ למרות כל מה שקרה ומה שעוד יקרה. תמיד חושבת שהחברה הקיבוצית בדרגה אחת יותר מתוקנת מהחברה בחוץ, וזה מאוד חשוב למרות שהיום זה כבר לא מה שהיה, זה תמיד עוד יותר טוב מבחוץ.

לסבא היתה חנות מחולקת לשניים. חלק אחד היה מכולת, ובחלק השני כלי בית וחומרי בניין. היה להם בית כפרי נחמד עם מרפסת זכוכית סגורה, ומבחוץ אדניות עם הרבה מאוד עציצים. בכל יום חמישי היתה הסבתה מכינה בשקיות נייר חומות קמח, ביצים, סוכר, ומניחה אותן בין העציצים, ונשים עניות היו באות בהסתר (היתה מן הסכמה כזאת) ולוקחות אותן להכנת השבת. (הסיפור הזה מופיע גם בספרות). עבור בינה זה היה מובן מאליו שכך עשו בבית, ורק אחרי שנים כשהיא קראה על זה בספרים, היא ידעה שאמנם כך היה. היו כל מיני פעולות עזרה מהסוג הזה בכפר. למשל סטודנטים שבאו מחוץ לכפר ולא היה להם איפה לסעוד, התארחו כל יום אצל משפחה אחרת לסעודה. "אני לא זוכרת הרבה ימים שהמשפחה שלי אכלה לבד, שלא היה איזה נספח

לשולחן שלנו". זה היה נקרא "לאכול ימים". משלוחי מנות בפורים לא היו רק בקרב המשפחה (דודים ודודות) אלא בעיקר לעניים ונצרכים.

בביתם היה תנור אפיה כמו אצל אופה. המטבח היה כשר ולכן היה מאוד גדול (עם שולחן בשרי ושולחן חלבי), ולכן את כל האפייה הרבה למשלוחי המנות היו עושים בתנור הגדול. הרבה מאוד עזרה לזולת. הכפר עצמו היה עצום (כגודל העיר פראג) מבחינת שטח, אבל לא מאוכלס בצפיפות. מפוזר מאוד בין ההרים. המרכז הכפר גרו היהודים שהיא האליטה, אם כי לא עשירים באופן מיוחד, ואילו בפריפריה גרו האחרים שהיו איכרים ועניים באופן משווע, כי החקלאות היתה מאוד פרימיטיבית (האיכרים היו מן "רוטנים", מן זן רוסי). במרכז הכפר היתה כנסיה, ובכל יום שלישי התקיים שוק. היו גם יהודים עניים (בניהם קלמן, שהיה שנור מקצועי ויוצא לאסוף כסף בערים הגדולות, לאחר שאביו התעוור ולא יכול לעבוד, ופעם בחצי שנה הוא היה מגיע הביתה).

לבינה היתה חברה שגרה ממש בתוך ההרים, וע"מ להגיע לביה"ס היא היתה צריכה לצאת כ"כ מוקדם (לא היתה תחבורה) שהיה עדיין חושך, והיא השתמשה במן "בפנס גמדים" להאיר את הדרך. בינה זוכרת שהייתה לוקחת עבודה מהחנות לעיתים גם בלי רשות נרות כדי שיהיה לה במה להאיר את הדרך. חוויות הכפר שונות מחוויות העיר. דומות מאוד לחוויות הקיבוץ. שמחות (של חתונה למשל) היו של כולם ואבל גם היה של כולם.